

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

27.06.2024
№12 (3648)

Вудаң мойдупсэтн мӓсьйт

3 >>

И.Н. Шесталов нѐмпи кӓсупсыйн нух питум ѓх округ кӓца Р.Н. Кухарук пилд. «Центр социальных медиа Югры» тӓхи хур

«Тӓм
йис
Лаңал»

>> 2

Рӓт мирелд
вӓн унтас
тӓвман вӓс

>> 5

Костин рӓтӓв
йис верӓт
елды тӓл

>> 9

Хәлүм дума депутатат мирхот

Лыпәт җумты тыләш 14-мит хәтлән округ дума хуца онлайн щирн хәлүм дума, щит Тюменской, Югра па Ямал мўвңән депутатат, 36-мит пўш ийха вәйтантилсәт.

Тәм мирхотн нәл вер нух вантсы, щит айлат ех парламент рәпата, хәлүм мўвн мулты омәсты пәта инвестиция вух, тәрүм пәта юридической па социальной нәтупсәңән.

Югра мўв дума депутат хә Александр Сальников ай тәс, округ дума хуца хәскем ол айлат ех парламент рәпитл, щив округ район па вошәт эвәлт 54 хәннәхә луңман вәл. Щи ех унтасн «Айлат әрәң-щомәң хә карта», айлат рәпатнекәт пәта

стажировка вер, кибер-безопасность верәт па па верәт оләңән округ думайн поступсәт версыйт. Интәм айлат депутатат даль тәхия яңхсәт, солдатлүв хотел еха нәтләт, йилуп республикайңән пәта мосты летут-пурмәс әкәтләт, китләт па па мосты верәт верләт.

Округ дума депутат хә Виктор Сысун инвестиция вер оләңән ай тәс:

» Ин мўң округевн мосты хотәт омәсты ех вухн

нәтләт ки, дыв шимәлшәк налог сухуптәләт, мосты утәт омәсты пәта тынесты хәр такды мўв еша павәтләт, дывела субсидия вухәң нәтупсы мәды па па верәтн нәтлдыйт. Ин щиты Югра мўвев луваттыйн 47 вер тўвман 61 миллиард шойт инвестиция вух юхтәс.

Шуши мир ассамблея кәща хә Еремей Айпин вух такды юридической нәтупсы оләңән ай тәс. Уша йис, округев хўват-

тыйн 200 адвокат хә вух такды юридической нәтупсы тәләт. Щи тумпи юриспруденция вер вәты щира әл ех пәта кашәң олн 40 щурәс вәнтәты хәр ләщәтлды.

Округ дума депутат нә Наталья Западнава социальной нәтупсәт оләңән лупәс:

» Ин мўң округевн кәрәтн 7% арат хәннәхә вәл, щи эвәлт тәнял 9 щурас хуят йиңк, нуви тўт, хошум пәта сухуптәты вер пәта юхды 3 811 шойт вух еша холумсәт. Щи вера округ бюджет эвәлт 695,6 миллион шойт вух мәнәс.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

«Тәм йис Лаңал»

Лыпәт тыләш яңмит хәтлән Ёмвош «Югра» немуп айкеләт әкәтты хотн «Тәм йис Лаңал» немпи Мўвтел мир экспедиция оләңән айкеләт тәты щира мирхот ләщәтсы. Тәм научной щирн яңхты-мәнты әш «Музей геологии, нефти и газа», «Мўв-Авәт па Хәннәхә музей», «Индустриальной культура верәт тәты тәхи» па Югорской государственной университет унтасн тывәс.

Щи оләңән мўңе-җва Ёмвош музей-ңәнән рәпитты неңңән Лариса Дында па Наталья Сайнакова айкеләт тәсңән. Вантә, тәм ванән неңңән экспедиция эвәлт юхәт-сәңән.

Тәлаң нәл лапәт мәр музейной рәпатнекәт, университетн рәпитты неңәт-хәйт па вәнтлтыйлты айлат ех научной щирн «Югра мўв Ёмвош эвәлт па хон пеләк Китай мўв Кёктокай вош вәнта Лаңал ас хўват Казахстан мўв мухты, мәта ут тәп и пелка 5000 верста хўватн вәл» яңхты-мәнты әш пунсәт.

Щи күтн Лаңал ас хонәңән омәсты вән вошәта луңтыйлсәт, щәта вәлты йис вәлупсы, йис верәт тәты хотәт па йис пурмәсәт

әкәтты па шавиман тәйты тәхет ех пида вәтаңа йисәт.

Интәм экспедиция сухнәс, еллы па вән рәпата ләщәтты питлды. Верум хурәт эвәлт вән ванлтупсәт Ёмвошн, Россия мўв вошәтн па Казахстан мўвн верты питлдыйт. Щәләтә Лаңал ас увты тәхет хўват вән интерактивной па мультимедийной карта хәншды. Щи тумпи дыв научной щирн кина верты ләңхаләт. Нәмәслум, щи ут әмәщ вантты питл, вантә, мәта тәхийн Лаңал ас Ёмвош эвәлт Казахстан мўв мухты Китай мўв вәнта увл, мәта вошәт щи ас хонәңән омәсләт, муйсәр мирәт дыв йис вердал пида вәлләт – щи оләңән верум кина хўват уша павәтлүв.

Мосл ястәты, «Тәм йис Лаңал» немпи экспедиция

ләщәтум ех Мўвтел мир научной лўңтупсы верты па нәмәсләт. Щәләтә лўңтупсы сухнум юпийн экспедиция вер оләңән хәншум непекаәт научно-популярной киникая есәлдыйт.

Интәм лупты рәхл, ям арат ех йилуп киникая Лаңал ас оләңән научной путрәт хәншты ләңхаләт. Щит Лаңал ас хонәңән омәсты вошәт, Казахстан мўв Астана вош па Россия мўв Москва, Санкт-Петербург, Омск, Тобольск вән вошәт эвәлт научной рәпатнекәт.

«Тәм йис Лаңал» немпи яңхты-мәнты әш неңәт-хәйт научной рәпата тумпийн йис пурмәсәт әкәтты па шавиман тәйты хотәт ех пида мет ләхсәңа йисәт. Щиты Ёмвошәң «Музей

геологии, нефти и газа», «Мўв-авәт па Хәннәхә музей» па Казахстан мўв «Национальной музей» ех пида еллы ийха катләсман рәпитты щира немасыя непека еш пос пунсәт. Щи утн немасыя хәншсы, муйсәр ванлтупсәт, мосәң, лўңтупсәт па па әмәщ верәт каш верты ех ийха ләщәтләт.

«Тәм йис Лаңал» немпи экспедиция оләңән ванлтупсы Ёмвошн 2024-мит ол сухәнты вәнта пўншды. Еллы па 2025-мит олн Лаңал ас хонәңән омәсты вошәтн ищиты ванлтупсәт ләщәтлдыйт.

«Тәм йис Лаңал» немпи экспедиция Югра мўв губернатор грант вух унтасн ләщәтман вәл.

Путәр хәншәс:
Ирина Пословская

Юван Шесталов нѐмпи вухаң мойлупсыйн катлуптасыйт

Там ол лыпаттылащ 21-мит хаталн Ёмвошн вухаль мир поэт ики шеңат Юван Шесталов нѐмпи касупсыйн нух питум хуятат вухаң мойлупсэтн катлуптасыйт. Вантэ, 2012-мит ол вўш эвалт кашаң, ол округ кэща ёхн лэщатум касупсыйн мет апраң, вераң па нумсаң, йис верат дѐраментты па мўвева вэн унтас тэты шуши мир пиридыт, лалн вухаң премия маы.

2024-мит одн Ю. Шесталов немуп вухаң мойлупсы йилуп кэща Руслан Кухарук мойлас.

Там одн вухаң мойлупсы тэнял ол иты шуши мир йис валупсы давалты па дѐраментты халум тахи – 250 шурас шойт вухн па «Ханты ясаң, литература па йис валупсы давалман тайты» вер паата атэлтиши халум хуят 100 шурас шойт вухн маы.

Шиты Юван Шесталов нѐмпи вухаң мойлупсыйн катлуптасыйт:

- ◆ «Луима сэрипос» нѐмпи вухаль мир газета (Ёмвош);
- ◆ Варьёган керт ашкола (Варьёган керт Нижневартовской район);
- ◆ «Региональный историко-культурный и экологический центр» тахи ёх (Мегион вош);
- ◆ Россия мўв писателят нем тайты хуят, ханты мир моньшат ханшты ики па «Ханты ясаң» газетайн рэпитты ханнехэ Владимир Енов (Ёмвош);
- ◆ вухаль мир лўңтарат

В.Е. Енов па Р.Н. Кухарук. «Центр социальных медиа Югры» тахи хур

ханштыими, «Луима сэрипос» газета внештатной айкелдэщатты хуят Мария Двинянинова (Хулимсунт керт, Сўматвош район);

- ◆ Шаншвошн этнографической музей кэща не Наталья Крюкова (Шаншвош, Манстяр район).

Мўң, «Ханты ясаң» па «Луима сэрипос» газетайналўвн рэпитты ёх, Ю. Шесталов нѐмпи вухаң мойлупсы ёша катлуптум хуятат паата амтатўлўв.

Путяр ханша: **Ирина Самсонова**

Югра мўвевн там йис щўңкят па йилуп верат олаңан путартсат

Там ванан Ёмвошн 15-мит пўш «IT-форум» нѐмпи мўвтел мир мирхот манас, тыв халум шурас мултас ханнехэ па хон пелак 47 мўв па Россия мўвев 61 тахи эвалт юхатсат. Щата мойң, ёх халум хатл мар йилуп йис щўңкят олаңан путартсат.

Ёмвошн экспоцентр хотн арсыр йилуп верат ванлтуман вэсат. Округ кэща хэ Руслан Кухарук лупас, Югра мўвевн верум йилуп щўңкят ин па мўватн иши яма вўлыит:

» Югра мўвев Россия луваттыйн цифровой вератн олаңмит тахет кўтн вал. Мўң па мўват ёх пилда лэхсаңа валлўв па дыв эвалтэла пасыр йилуп вѐ-

рат вана вўты питлўв. Кўтэлн лэхсаңа, яма валман мўң цифровой вератн йиха енумлўв.

Мосл лупты, мирхотн шуши мир ясаңат давалты верат олаңан иши ясаң манас. ЮНЕСКО вер тэты тахи кэща лаңкар не Анастасия Паршакова мирхотн путартас, муй паата шуши мир ясаңат вэтшаты шир вал, вантэ, ин

ханнехэ валупсы йилуп щира кератл, айлат ёх па мўв мирата икеца муй имене йилат, айлат ёх вэн вошата касаллат, дыв рэт ясаң вэнлтаты па рэт ширн путартты ан лаңхалат. Интам рэт ясаң давалты щира мосл антэ тэп ясаң вэнлтаты, мосл ясаңан кўтэлн путартты.

Щалта мирхотн уша йис, йилуп щўңкят унтасн рэт ясаң давалты паата и пелакн ям тел, па пелакн атам. Вантэ, там йис щўңкят олаңан рэт ширн путартты ясаң антэм, ширн ясаң вэтшаты шир вал.

Па хон пелак Индия мўв эвалт юхтум профессор

ими Умарани Паппусвами лупас, дыв мўвелн итэх ясаңат ин вэнты ханшты вер ан тайлат. Щи ясаңат давалты щира дыв йилуп щўңкят унтасн путяр сыйдал ханшлат, транскрипция верлат. Щалта искусственной интеллект унтасн йилуп приложенияйт верты лаңхалат, лалн елды Интернетн и ясаң эвалт па ясаңа тулмащатты шир ат вэс. Шиты Интернет унтасн рэт ясаңат давалты па елды айлат ёха тэты рахл.

Путяр ханша: **Надежда Рагимова**

▲ «Вүдєң әхәл даль пурайн» немпи ар мойң мир ешалт аридәт

▲ А. Колесник рәтләд олаңан айкел тәд, И. Самсонова верум хурңан

Шимәщ лүнтупсы 2024-мит ол Ас нопәтты тыләщ 21-мит хәтлән «Дом-музей народного художника СССР В.А. Игошева» хотн Ёмвош әшколяятн па увәс мир йис верәта, рәт ясңәта вәндтәты «Лыдәң союм» хуща вәндтыйлды нявремәт әктащийдсәт.

«Нәмлэв»

Щит 79 ол Вулаң дальн нух питум ёмәңхәтл постәты щира ләщәтман вәс.

Тәта 7 ол вүш эвәлт па 15 ол вәнты луват вошәң эвет-пухәт дала яңхум, ухдал пунум па щипурайн тарма рәпитум вән опращдал, щацидал олаңан айкел тәсәт, лүңтарәт лүңәтсәт, хурәт эвәлт кинайт ванлтәсәт па даль арәт мойң мир ешалт әмшә ванлтәсәт.

«Нәмлэв» немпи лүнтупсы «Вүдєң әхәл» немуп арн пүншсы. Вантэ, вулаң даль пурайн вүдєң әх дала сум хәйт пәта вән унтас тәсәт: даль пәта ләтутәт, пурмәсәт, пәщта па па муй мосәс, юхлы па мәшмәлтум солдатәт айкемн рәт мұвәла тәсәт. Мосл ястәты, «Лыдәң союма» яңхты нявремәт йилуп щирн арәтариты па нарәсты щүңкәтн юнтты вера Игорь Сиренко вәндтәл.

Тәм пүш нявремәт щипурайн пурәт лүнтупсәт:

- Даль пурайн вулаң верәт;

- Мүң опращлүв, щацилүв даль пурайн;

- Мүң вошев, мүң мұвев даль пурайн;

- Югра мұвевн даль пурайн енмум нявремәт;

- Вүдєң әхләт даль пурайн.

Мосл ястәты, хулыева нявремәт тәса па апрәңа лүнтупсыя ләщәтыйдсәт. Лыв пеләда вантман имухты нумәсн юхәтлән – доклад непека хәншты елпийн вән рәпата версы: вулаң даль олаңан ямарәт пурәт лүңәтсәт, иса рәт әхдал эвәлт даласты хуятәт олаңан кашәң утые иньщәсәт, киникайт лүңәтты хотн па катра непека әкәтты па шавиман тәйты архив хуща катра непека, айкеләт даль пура олаңан кәншсәт – нюр вән хәннехә иты научной непека ләщәтсәт. Щирн кашәң лүнтупсы шеңк әмәщ хәдәнтты вәс, кашәң эви-пух лүв щирәлн верман дала яңхум, даль хәрн ухдал пунум па даль пәта тарма рәпитум вән щацидал, опращдал олаңан вешкәта па нумсәңа непека ванлтәс.

Интәм итәх нявремәт ләщәтум лүнтупсәт нынәна ванлтәлүв. «Нәмлэв» немуп нявремәң лүнтупсыин ванлтум непека олаңан елды па айкел тәты питлүв.

Мет сырия нявремәт па мойңа юхтум вошәң мир ешалт Андрей Колесник «Мүң нәмлэв, мүң юращлүв» немуп непека лүңтәс. Лүв әңкеләщел Волгоградской мұв эвәлт вәдләңән. Вән щәщел Александр Ильич Золоторев 1942-мит олн Сталинградской даль хәрн дала сәс, әхәтшәк па хон пеләк Германия мұв вәнәта шәшмәс. Щәта плена вүсы, рәт мұвәла тәп 1946-мит олн керләс. «Орден Красной Звезды» немпи мевл посн кәтлуптәсы. Кәртән йиңк тәтълуман тракториста рәпитәс, имултыйн турн хәрн рәпитман икилеңки похәд нелн хойса – веккеш хүв пәнәта шәшмәс. Имел атәлт вет няврем пида хәщәс. А. Колесник лупәс:

» Интәм Украина мұвн даль вәд. Мүң, Ёмвошн вәдты әх, даль олңитумн апрәңа муй кем веритлүв, щиты Югра мұв эвәлт

Донецкой па Луганской мұвнән даласты хәйлүва нәтлүв. Пищмайт хәншсүв, олупн хурәт ләщәтсүв.

Щәдта нәмәсты питсүв, муйсәр мосты пурмәс мұң әшлүвн верты паклүв, ләлн Победа хәтл ванамәты. Щиты тūt вүщитты вуйң анәт верты питсүв. Вантэ, ал әсвечка киньща тәм ут 4-8 щос мәр тūtн леты веритл. Щи тумпийн мұң верум тūt анлүв ай хот йитыет хошмәлты веритләт, шай муй ләтут кавәртты щитн ищи рәхл. Щимәщ тūtан верты щира тәп хәлум пурмәс мосл: карты хушап, питы вуй эвәлт верум парафин ут па немасыя кул непека (рүщ щирн «гофрокартон»).

Мет ям, хуты окопной тūt вотәс хәтәлн ләп ән хәритл, рәсәң па епәд ән мәнд.

Мосл ястәты, нявремәта тūt вүщитты анәт верты щир олаңан Ёмвошәң даласты хәйлүва арсыр щирн нәтты тәхи вулаң не Кристина Филипенко вәндтәс. Щиты и әрн тәлаң 70 тūt вүщитты ан нявремәтн версы.

Щи луват ям па мосты вер мұң айлат әхлүв верләт, щиты елды питл ки, Победа хәтл тәм ванән щипостәлүв.

Путәр хәншәс:
Ирина Самсонова

Рэт мирела вэн унтас тўвман вэс

Там ванан мўң редакцияева Поднават кэрт эвэлт Светлана Николаевна Сайнахова Василий Николаевич Сайнахов далясум шатыщел олаңан путрал китсалэ.

Уша йис, вухаль хэ Василий Николаевич Сайнахов 1908-мит одн хўд велпәслаты щемьяйн сема питәс. Елды вәндтылдәс, непекаңа йис, Ёмвошн партийной ашкола етшуптәс, Советской Союз Коммунистической партияя луңман вәс. Лўв 1930-мит олаңн рэт мўвалн иса муй верәс, дәлн вухаль мирл, непекаңа ат йис.

Елды щи ям па мосты рәпатаел тәс ки, тәп Вулаң Отечественной даль олңитәс. 1941-мит одн Ленинград вош лавәлмалн лавәрта мәшмәлсы. Елды В.Н. Сайнахов 1-мит па 2-мит Украинской фронт,

В.Н. Сайнахов

2-мит Белорусской фронтан далясәс, Курской дуга хуца, Орёл, Кёнигсберг вошәңәңн вуракәт пила тарәңләс, нял пўш мәшмәлсы. Елды 3-мит Белорусской фронт 240-мит танковой полк пила немщәт дыв

па хон пеләк Германия мўв вәнты вошитсәт.

Даль юпийн Василий Николаевич елды культурной рәпатнека рәпитәс, Сўмәтвош район Ломбовож кәртәң кўлуп кәщая вәс. Ипўляң Ләв кәртәң Совет депутата вәс, арсыр мосты рәпатайт верәс, айлат ёха елды вәндтылдты партәс.

В.Н. Сайнахов рэт мирела культура, вәндтаты верәт тўвмал пәта Ёмвош округ кәщайт, Коммунистической партия эвәлтишәкты непекаңт тайс.

Василий Николаевич Сайнахов 1979-мит одн әнтәма йис, тәп там пура вәнты мир щи хәннехә тәп ям нумәсн нәмләләт, вантә, лўв иса пурайн әл ёха, кәртәң хуятәта нәтәс, шеңк ләңхәс, дәлн вухаль мир непекаңа ат йис.

Светлана Сайнахова хәншум путәр хәнты ясаңа тулмащтәс:
Людмила Шульгина

Увәс мўвев эвәлт дала мәнәс

Там ванан рэт Асов кәртема яңхмемн далясум ёх ванлтупсийн Иван Дмитриевич Ковалёв олаңан ай шиваләсум.

Лўв 1906-мит одн Лорвошн сема литәс. Ашкола юпийн вәндтылдәс па хўд велпәслаты тәхийн вух лўңатты хәя рәпитәс. Там пура вәнты хўд велпәслаты хәнтәт лўв олңелн ям ясәт ястәләт.

Лыпәт хойты тыләщ 13-мит хәтләң 1941-мит одн Кушевәт кәрт эвәлт район Муши кәрта вохсы. Щи тәхи эвәлт дала китсы.

Пушкән эвәлт есәлты хэ Иван Ковалёв 1208-мит стрелковой полк 362-мит стрелковой дивизияйн Калининской фронт хуца далясәс.

Ай кер тыләщ 9-мит хәтләң 1942-мит одн лавәрта мәшмәлсы, щирн Кожла-Сола воша (Марийской АССР) эвакогоспиталә китсы. Щәта хўв лекщитылдәс, щәлта вәйт лор

тыләщ 26-мит хәтләң 1942-мит одн юхи китсы. Тәта елды лекщитылдәс. Кәшәң-мәшәң хәя вәс.

1944-мит одн Лорвошн лапкайн тынесты хәя рәпитәс. Мария Евстафьевна имел пила кәт пух Владимир па Александр енмәлтәс.

Лавәрта мәшитәс, ай кер тыләщ 1946-мит одн әнтәма йис, Лорвошн шавиман вәл.

Щи юпийн лўв имел Асов кәрта касләс, тәта ар ол вәс.

Владимир Иванович Ковалёв вән пухл Людмила Ивановна имел пила Асовн нял няврем енмәлсәңәң: Андрей (әнтәма йис), Евгений, Наталья па Надежда.

Александр Иванович Ковалёв кимит пухл Людмила Алексеевна имел пила ар ол Асов кәртән нявремәт вәндтуман рәпитсәңәң. Кәт няврем енмәлсәңәң. Елена эвел ин Лорвош район кәща ләңкәр неңа рәпитл, Владимир пухл Асов кәртән вәл па рәпитл.

И.Д. Ковалёв

Иван Дмитриевич Ковалёв нуви тәрүм илпийн тәп 40 ол вәс. Лўв мўң ям вәлупсийн вәлты пәта тарма далясәс, щирн Нух питум хәтләң лўвела вән пәмәщипа луплўв. Веккеши лўв олңәлн нәмты питлўв.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Ас вухаль Костинят рэт Ём вош эвэлт...

Щимящ нем «Хоттед ёх шухал пўналдн» хяр тайс, мата ут Ас нопатты тыдщ 21-мит хятлән «Торум Маа» немпи катра пурмасят лавалты хотн вәс. Ас вухаль Ялпус рэт эвалт хәлум хуят вәс, щит Фаина Павловна Иштимирова (Костина), лўв эвел Алла Романовна Иштимирова-Посохова па Марк хиләл. Дыв йис рәтәл олаңан ай тәсәт.

Тәм хяр музей научной рәпатнек Эрика Сургутскова тәс, вўща вермадн ястәс:

» Тәм рәт ёх округ шуши мир йис вәлупсы елды тәдәт. Фаина Павловна Иштимирова – Югра мўв Куренька не, вәтаң якты вәндтәты не, ин «Ёмвош ёх» ариты тәхи кәща неңа йис. Алла «Хятл» хәнты-вухаль театр хуца юнтты неңа вәс, ин шуши мир йис вәлупсы олаңан лўңтарят хәншәл, киника лўңатты хотн рәпитл. Марк шуши мир ёмәңхәтләтн етнхотәтн юнтәл.

Мет сыры Алла ясңәл вўслә, вантә, лўв юхи хәшум оләтн дыв рәтәл дәр хәншты питәс. Мойң ёх ешалт хурдал, альмадн ястәс:

» Мўң хоттәл ёхлўв вухаль мир Костинят, хәнты мир Миляховят рәтәл лўв эвәлт йил. Ольга Ильинична аңкаңкем хәнты Миляховят рәт эвәлт вәс, дыв Щўйл кәртәң рәт. Павел Тарасович аңщәсем Ас вухаль мир Костин рәтәл истәлдн Ём вошн вәсәт. Щи тәхи хәнтәт па вухаләт пәта – мет ёмәң тәхи. Щи олаңан арсыр учёнойт непека́т хәншәт, дыв рәпатайдал эвәлт ар айкел вәйтсум. Мәнәма вән рәтәв дәр Варвара Тарасовна Бешкильцева (Костина) аңкаңкем апщәл хәншты нәтәс.

Тарас Григорьевич Костин – ма вән аңщәсем, 1902-мит одн Ём вошн сема питәс, 76 ол вәс, 1978-мит одн антәма йис. Лўв Ём вошн ём хотл вантман тайсәлдә. Айдат пурайн хәйт пида кўтәртмәлдн семды йис. Щикўш семды хәя вәс, тәп сорни ёшуп икия вәс. Лўв Ём вошн вәлты па ём хотәңан омсәс.

Сырыя Ём вош вән воша вәс, щәта колхоз, киника лўңатты хот, ашкола па па мосты хотәт вәсәт. Вежакары нем – щит сәран ясаңан нем, тулмәштаты ки «Ёмәң вош».

Интәм Ём вошн Варвара Тарасовна Бешкильцева (Костина) Виталий пухл вәл па пойкащәты тәхи вантман тайләлә.

А.Р. Иштимирова әмща путәртәс, муй щирн Тарас Григорьевич Костин имәңа йис:

» Лўв имәл ищи Ас вухаль не Елизавета Семёновна Тыманова Неремово кәрт эвәлт вәс. Әмәщ мой вер вәс. Мет сыры лўв аңкел-ащәл Тарас пухл пәта па не имия пирисаңан, тәп щит не Тараса ән мәстәс. Вантә, пухия вәлмәлдн Неремово кәртәң хурамәң Лиза эвие шиваләс, лўв олщәлдн нәмәсәс. Щирн вәна ювмәлдн роман дәхсәл пида Неремово кәрта мәнәс. Лизәл хота лунәс па иньщәссәлә: «Нәң ма

▲ А.Р. Иштимирова-Посохова рәтәл олаңан ай тәл. Л. Гурьева верум хур

хущәма икия мәнләң?», лўв имухты кашәщәс. Лўв ащәл Григорий Костин лыкащәс, мой вера рәхты ясңәл ән мәслә. Мир лупләт, мәтты ки щит пәта мет сыры кәт няврәмәңәл ая вәлумн антәма йисәң. Елды нәл няврәм сема питсәт, Костин рәтәл еллы мәнәс.

Алла эвәлт уша йис, аңкаңкел Ольга Ильинична Миляхова 1938-мит одн Щўйл кәртәң сема питәс. Лўв ащәл Илья Иванович Миляхов 1916-мит одн сема питәс, 1942-мит одн ләдәл хәрн вәшәс. Лўв ащәл щирн Миляхов рәт, аңкел щирн Новьюхов рәт эвәлт, щит рәт Тўт девум кәрт эвәлт вәс. Иван Новьюхов – лўв опращәл – тащәң икия вәс, хәлум пўш имәңа вәс. Юхи хәшум имәл Елизавета вәс.

Алла аңкел иты Пулңавят вошн культпросветучилищәин, елды Санкт-Петербург вошн А.И.

Герцен немуп педуниверситетн вәндтыдәс. Елды «Хятл» немпи хәнты-вухаль мирңан театрән рәпитмәлдн Екатеринбург вошн театральной институт етшуптәс. Ин ям арат ол киника лўңатты хотн рәпитл. Юхи хәшум оләтн лўңтарят хәншты питәс, хәлум киникайдал етсәт.

Фаина Павловна Иштимирова ясңәл щирн, аңкел-ащәл рўтьшуман хурамәңа арисәңан, щирн лўв айтелдн етнхотәт алты мосман тайс. Щиты щитывәс – вәлупсәл хўват шуши мир культура, якты вер тәл, ин «Ёмвош ёх» ариты тәхи кәщәя вәл.

Тәм етнхотн «Ёмвош ёх» неңәт аңки олаңан, Александр Константинов рәт хотл олаңан арәт арисәт.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Тэса верантты хэ пида вэйтантайдсум

Тэнял олн лыпāt тылāщ яртъянмит хātāлн Пулңавāt вошн Ямал мўв хуща «Нэрум мўв лыл» немуп Мўвтел, мирāt ёмāнхātл вэн кэщайт лэщātыйлсāt. Щи пурайн ма ищиты рэпатаём щирн щāта вэсум па арсыр айкел кāншсум.

Щи киньща тынесты-лэтāсты хār версы, хута хāнтэт, юрнāt, сāранāt, рўщāt па сыр-сыр ийха юхтум увās мир хāннехуятāt ёшн верум пурмāсāt муй па лэмātсухāt ванлтāты па ел тыныты щирāта лэщātсāt. Имудтыйн, тывелт-тухелт янчман, тэса верантты хāнты ёхдам пāсан елпия ванамāсум. Щиты Анатолий Павлович Сотруев пида вэйтантайсум па лўв эвāлтэл айкел вўсум.

Анатолий Павлович, сырыя нāн олңенāн мātты айкел тўва, мāта тāхийн вэсāн, муйсār верāt вантсāн па ин тāmхātл хута вэллāн па муй верлāн?

► Ма иса вэлупсэм хўватн хурāt хāншты хэя вэллум. Щимāщ шеңк мосты верем тумпийн па юх муй лўв эвāлт арсыр пурмāсыет тэса па хурамāна ин евātлум. Щāлта Ямальской многопрофильной колледж немуп тāхийн айлат ёх па эвет вэндтāлум. Щи тāхи хуща нивāлмит ол мār вэллум па рэпитлум.

Тэса верантты щир унтасн Россия мўв Народной мастер немн юкантисюм.

Щит, вантэ, тэп и вер. Сырыя ма тām Пулңавāt вошн культпросветучилища тāхи етшуптāсум. Вэндтāты верем юпийн иса 1989-мит ол вўшем эвāлт тāта Художественной āшкола хуща рэпата мāнема мушатсум. Щāта ищиты хурāt хāншсум па вет ол мār рэпитсум. Щи киньща па Юной техникāt тāхи хуща кэщайтн хушсыюм, хута арсыр ай нявремāt юх па лўв эвāлт ай пурмāсыет евātты ма хошты щиремн вет ол мār тўнщирāна вэндтāсум. Ёхāt Аксарка вошн Приуральской районāн вэсум, кўтуп āшколайн рэпата тāйсум.

Щи киньща щāта 12 ол мār араattelн рэпитсум. Ищи олātн допoлнительной образования щирн, ищиты айлат ёхдам пида вулкемāсум. Ин па иса тāта Ямальской многопрофильной колледжāн мāнема рэпата мушатсум. Юрнāt па хāнты нявремāt юх муй лўв эвāлт

▲ А.П. Сотруев. В. Енов верум хурнāн

арсыр хурамāн пурмāсāt евātты тām кўтātн вэндтāлум. Ин кашāн пўш ма уроклама иса эвет янхтыя пиньщāсāt.

Пух па мўн вэндтыйлты тāхевн мулды щирн шеңк шимла йис.

Муй вер пāта нāн хурāt хāншты, юх па лўв эвāлт сыр-сыр хāнты пурмāсāt верты питсāн, алпа, айтелн мātты хāйн муй неңāн щимāщ вера хушсыйн?

► Тāmхātл ма тэп ин щиты лупты вўтыщāлум, хуты щит Екатерина вэн упем имийн айтелн верантты хэя йиты хушсыюм. Лўв сыры олātн Аксарка вошн вэлты йис пурмāсāt шавиты хот кэща неңа рэпитās. Вэлупсы хўватн упемн иса щи лавāлман па вантман тāйсюм. Ин лўв āнтэма йис па ма атэлт щи хāшсум тām нуви тэрум илпийн.

Анатолий Павлович, тāmāщ Мўвтел мирāt «Нэрум мўв лыл» ёмāнхātлātн нāн, алпа, кашāн ол мār вэллāн па иса ёшнāлāнāн верум хāнты пурмāсыетелтынылāн муй ал щиты

▲ Верантты хэ верум хāнты пурмāсāt

хāннехуятāта эмāщ щирн немасыя ванлтāлāн?

► Āнтэ. Кашāн ол мār хуты тыв āн па янчлум. Тām пўш тэп тыв ма юхātсум.

Мет олāнāн тынесты-лэтāсты щирн ма верум пурмāслам пāсанемн пунсум. Щāлта кўтн-кўтн хāйт-неңāt ар пелāk эвāлт лывел вантсāt муй арталāсāt, итэх нялэт па лывāt ищи кўрумн лэтсыйт. Кашāн мойн хāннехэя, вантэ, иса эмāщ мўн хāнты пурмāсленкилўв. Пурмāсāн ванлтупсы тумпийн ёмāнхātл верум кэща ёхлўв мāнем немасыя тыв вохсāt, лэлн ма арсыр верантты ёх па неңāt пурмāсāt муй лэмātсухāt ямсыева арталāсум па уша версум, муй хурасуп угāt мет тэса па хурамāна лыв лэщātсāt. Щāха, ёмāнхātл сухāнты кемн, вантэ, лыв сыр-сыр мойлупсэтн юканти питлдыйт.

Муйсār пурмāс мет яма тыв юхтум мойн ёхлўвн нāн эвāлтэн лэтсыйт?

► Щит лув эвāлт верум вўлы, вес ики, луйт хурасāt, нялэт, лывāt, сыр-сыр ай шўнқāt. И пелāk эвāлт щитāt шеңк вэн тын āн тāйлāt, щи пāта лэтлдыйт.

Щи тумпийн ма, вантэ, хэ ёх антупāt тўнщирāна лэщātлум. Щи утлам ищи тām хātāлн яма хўл велпāслāты муй вўлы ташн янхты хāннехуятātн вўсыйт.

Ма щиремн, тāmāщ вэн ёмāнхātлāt хāнты мирева шеңк мослāt.

Путār хāншāс:
Владимир Енов

Войт лекцитты не

Ханты не Клавдия Владимировна Собянина Сүмätвошн войт лекцитты хотн кэща неңа рэпитл. Мәнум товийн мин вөтаңа йисумн, лүв вэлупсэл па рэпатаел олаңан ясаң тэс.

Лүв вой лекцитты Лүвэра Пулңавәт вошн вөнлтылдәс, щәта 1994-мит олдн вулаң непек еша павтәс па имухты Сүмätвош райо-на Няксимволя рэпитты мәнәс. Щәта нивл ол мәр вой лекцитты хотн кэщя вәс. Щи юпийн Сүмätвоша касләс, Санэпидстанция хуща баклабораторияйн нивл ол рэпитәс.

» Щәта мўң арсыр рэ-питты тәхет нух вантман рэпитсүв, щит пальницаев, пецк лекцитты хот, няв-рөмәт сема питты хот, пуртән тыныты хот, няв-рөмәт хәтл мәр тәйтты хотәт, мир дөты хотәт, мир пөвәлдты тәхи. Иса тәса вантсүв, анализәт версүв, дөдн немәлт мәш щәта ән вәс. Щәта нивл лаборант, кәт тохтур ийха рэпитсүв. Ин щимәщ анализәт тәта Сүмätвошн ән вердөйт, иса утәт Омск воша китдөйт, вантә, ин Роспотребнадзор тәхи ех щи вер вантман тәйләт, – лупәс Клавдия Владимировна.

Әхәтшак, 2009-мит олдн, лүв войт лекцитты хота рэпитты вохсы па ин вәнты щәта щи рэпитл. Лүв районәдн вәдты «Саранпаульская олене-водческая компания» тәхийн вәдты вүдәт, район лүваттөйн вәдты хот войт вантман тәйләт. Войт лекцитты хотн йртәян

К.В. Собянина икел пида 2019-мит олдн

тохтур, машинайн тәты хә, нйә санитар хуят, вет-санэкспертиза хущи кәт хуят па непекәт вантман тәйтты не рэпитләт. Лүв ясаңдал щирн, ин Тэк кәрта войт лекцитты хуят мосл. Рэпатаел олаңан К.В. Собянина путәртәс:

» Мўң арсыр рэпата тәйлүв, и пеләкн лавәрт, па пеләкн шеңк мосты. Районәв хуща вәдты иса войт тәта арсыр компьютерной программәйт хущи хәншман вәдләт. Иса мосты непекәт лэщәтлүв па округ кәщяята китлүв. Саранпауль вош питәрн вәдты вүды ташәта яңх-лүв, щит кашәң ол Ас потты тыләщн и тыләщ мәрә. Мосты пуртәнәт кашәң вүдыя лоньщәтлүв, дөдн «Сибирская язва», «Эдемагеноз» па па лавәрт мәшәтн ад хойсөйт. Щи пурайн вүдәт нюхи щира хурлыйт. Мўң нюхи анализ верлүв, дөдн елды

щит дөты рәхәс. Ин вүды арашәк йис. Тәм пүш 18 щурәс мултас вүды вәс, хурмел юпийн 14479 вүды хәщәс, па оләт киньщи щит аршәк. Хәлум щурәс нух хурсәт, 40 тонна арат нюхи холумсәт ел тыныты муй па арсыр дөтутәт верты щира.

Клавдия Владимировна ясаңдал щирн, Сүмätвош районән ин 382 мис, 52 ош, 19 пәрәщ, 78 дов, 19 шовәр па 1500 щищкурек вәдләт. Сүмätвошәң войт лекцитты хотн рэпитты ех щи войт лекцитман па вантман тәйләт. Сыры оләт киньщи щит шимлшәк. Лүв лупәс, сыры пирәщ ех войт тәйсәт, лыв әнтәма ювмәдн няврөмләд хот войт тәйтты ән ләңхаләт, вантә, нюхи, есум йиңк ин лапкайн дөтты щир вәл.

Мосл лупты, Клавдия Собянина айтәдн войт пел-ды сәмәңа вәс. Аңкел-әщел Владимир Петрович па

Надежда Владимировна Тарлинңән вэлупсәл мәр мисәт, довәт, пәрщәт, ошәт лавәлман тәйсәт.

» Аңкөм-әщөм 49 ол мәр йха вәсәңн. Ащөм – Пәкәр кәртәң хә, аңкөм рүщ имия вәс, лүв Омск вош питәрн өнмәс. Хән дын мой версәңн, щәщөм лывөла ай мис па ай дов мойләс, щиты дын войт тәйтты питсәңн. Ай пура олдм әмщя мәнсәт, мўң кашәң лүң пурайн турн хәра яңхийлсүв, турн войлүва лэщәтсүв. Щирн, адпа, ма ищи ин вәнты юлдн мис тәйлөм, щи верөм айтәдн сәмәңа тәйлөм. Нйә ол юхды икөм Сергей Михайлович Собянин ән-тәма йис, сыры лүв пиләла ийха хот войлүв тәйсумн, – лупәс К.В. Собянина.

Ай пура олдәл олаңан нәмәлдмәдн Клавдия Вла-димировна путәртәс, лүв Федосья Васильевна Тарлина щәщел сәмәңа тәйсәлә. Лүв Пәкәр кәрт-ән вәс, рүщ ясаңан ән путәртәс, ям па сәмәң имия вәс. Клавдия Вла-димировна иса хәнты не-ңәт иты сорни ешәләл тәйләлә. Лүв хәнты өрнасәт, сәхәт, мошьаңәт, күвщәт, пуркайт па па арсыр пур-мәсәт өнтәл. Лупл, вүды сух тәнәлтты әщелн вөнлтәсы. Щәлтә лүв хәнты имет пөла вантман иса верәта вөнлтылдәс. Олаң пүш лапәт ола ювмәдн аканөла питы вухсәр сух эвәлт сәх па мил өнтәс, щи юпийн өн-тәсты питәс.

К.В. Собянина – ям па сәмәң не, упел па апщи-дал пида йма вәл. Кәт няврөм өнмәлтәс, ин лүв няврөмләдн мосман па ла-вәлман тәйлө. Ләңхалөм лүвөла ям па хошум ясәт лупты, дөдн няврөмләд, хилыдал кашәң хәтл лү-вөла уй па амәт ат тәсәт.

Путәр хәншәс:

Надежда Рагимова

Костин рэтэв йис верят елды тэл

*Йис пурян ханшман вэл:
«Хәннэхэ сема питум пурайн
Лүв вэлупсэл хуват хэтлэты пата
Тарум хуца йилуп хэс вүщийл»*

Нивальян ол юхды тови олңитум пурайн ай кер тылэш 10-мит хэтлэн Кев Ас хоняңан Ём вошн Костинят хоттел ёх хуца эвие сема питас. Тарас Григорьевич па Елизавета Семёновна Костиняңан аңки-ащи и нумасн Варвара немн пунсаңан.

Леонид, Павел яй-ңадал па Евгения упел ай Варвара апщел енмалты нётсат. Варвара юпийн Алексей, Раиса па Николай сема питсат.

Тарас Григорьевич ащел семды хэя вэс, щирн юдн мосты рэпата верас па нявремдал вантман тайсалэ. Вантэ, лаварт даль пура вэс, щирн Елизавета Семёновна имел ики рэпата тэс: хул па вой велпаслэс, иса пурайн план текнуптас.

Варвара эвие енмас, Проточной кертан ашколая манас, нял класс ештуптумал юпийн елды Кевават кертан ашколайн вэнлтылэс. Варя айтелн нумсан эвия вэс, щирн йма вэнлтылэс, арсыр кружоката яңхилэс, духн хататылэс, касас. Лүң пурайн юхи рутьшаты юхатмалн аңкела-ащела нётас: хот па колхоз войт пата турн сэварты, хул велпаслэты нётас. Етн Евгения упел пида рутьшуман ар ариты па киникайт лүңатты мосман тайсаңан.

Там пура ванты Варвара Тарасовна нэмасл, Ём вош – щит мет хураман карты!

Ашкола ештуптумал юпийн Варвара Костина нэмасты питас, муйсар вера елды вэнлтылты. Кевават кертан ашкола кэщя ястас, мет ям вер – щит нявремат вэнлтыты

вер! Мосл ястаты, щипурайн Костинят хоттел ёх эвалт лүв Леонид яел Ленинград вошн Увас мир пединститутн вэнлтылэс. Щирн лүв пелэла вантамн Варя ищи вэнлтыты хуята йиты вуратас, щирн Ёмвошаң национальной педагогической училищайн вэнлтылэс. Ай нявремат вэнлтыты неца ювтамн лүв Сүматвош район Лэв кэрта рэпитты китсы. Щипурайн Леонид яел, щиашкола кэщяя вэс.

Лэв кертан айлат Варвара Иван Нестерович Бешкильцев пида вэйтанылэс, эхат мой версаңан, кат няврем Викториа па Иван сема питсаңан. Роман щемьяя вэн шэк юхтас – икиел антэма йис. Щикүш лаварт вэс, тэп айлтыева Варвара Тарасовна нявремңадал енмалтас, эхат щемьяин Виталий пухл сема питас.

Щипурайн Тарас Григорьевич ащел Ём вош эвалт Полнават кэрта (күтэлн 60 верста вэл) каслэс, щирн ащел вантман тайты щира Варвара щикэрта вэлты па рэпитты манас. Полнават ашколайн лүв ар ол ай нявремат вэнлтас. Щиты айлтыева олэт мансат... Ар кертан эвет-пухат ханшты, лүңатты вэнлтылэс, ар пушаң пата мет олэң вэнлтыты неца вэс.

▲ В.Т. Бешкильцева

И пүш тамаш рэпата пирийлмалн лүв немулт пурайн ан шалитас. Варвара Тарасовна Бешкильцева – нумсан, апран, мир пелы саман имие. Па кертан нецат пида шуши мир еманхатлэт лэщатл. Нявремдал, хилыдал – щит лүв патэла уй, лыв ванкүтлы лүв хуцела мойца юхтылдыт.

Интэм Варвара Тарасовна мүнч вэн Костин рэтэвн – мет вэн хуят, лүв эвалтэла рэтэв йис вэлупсэл олэңан иньшэслүв, непека ханшлүв, лүв иса пурайн нётл. Рутьшуман лүв ёнтал, тыйл, хот пүңалн па юдн арсыр хураман аня лыптат енмалтэл. Щитумпи Костин рэтэв лер (родословной) ханшас.

Викториа вэн эвел аңкел иты Санкт-Петербургу вошн А.И. Герцен

немпи Российской государственной университетн вэлты Увас мир институт ештуптумал юпийн Нуви санхум вошн нявремат вэнлтал. Иван пухл лүв пилэла Полнават кертан вэл. Виталий ай пухл Ём вошн вэл па дыв хоттел ёхл, ёмаң тэхел лавалман тайлалэ. Итэх пурайн мүнч Костин рэтэв щив пойкшаты яңхлүв.

Варвара Тарасовна ванкүтлы рэт Ём вошала яңхийл, щата рутьшуман ай пурайл нэмалмийл, мүнч рэтэв пата пойкшала.

Сорни упиём, мүнч нацена ар хошум ясан китлүв. Елды мүнч рэтэв йис верят тэла, мүнчев вэнлта, хув йис, хув нэпат талана вэла! Мүнч нацен саманца тайлүв.

Фаина Иштимирова (Костина) ханшум пугар ханты ясаңа тулмащтас:
Людмила Гурьева

2024-мит оҥ тови-лўң пураин округ луваттыйн нявремәт рәт ясаңа па литература вәндтәты җх кәсупсийн Сәрханл мўв Лямина кәртәң ашколайн пушхәт хәнты ясаңа вәндтәты сәмәң имие Галина Павловна Лаптева нух питәс.

Хәнты ясцев тәты ими

Галина Лаптева – Россия мўв вәндтәты верәт почётной рәпатнек, ар пўш округ луваттыйн рәт ясаңа нявремәт вәндтәты җх күтн па па кәсупсәтн олаңмит тәхет холумтум, Югра мўв кәца грант нәтупсы вух җша павтум па Россия мўв президент ики вухәң премия вўюм лауреат нә.

Тәм апрәң па путрәң хәнты имие вәндтәты верәт тумпийн путрәт әмшә хәншәл. «Сон Глухарки» па «Поющее озеро» немуп киникайңән ләщәтәс. Ши тумпийн «Канкалы» («Воньшумут») немпи арәң-якәң тә-хи кәщәя вәл.

Галина Павловна нявремәт вера мосман тайлалә. Лўв әнтә тәп әвет-

пухәт рәт ясаңа вәндтәты нә, мет сыры лўв дыв пәтәлә дәхәс нә. Вантә, вәнт шушийн сема питум хәннәхә яма вәлдә, хутыса пушхәтә давәрт рәт вәнт шуши эвәлт рўщ ашколая юхәтты. Щит пәта сәмәң имие вәндтәты вер пураин нявремәт пәта немасыя партупсәт щиты ләщәтл, ләлн дывела мет кеншәк вәндтәйтл ат вәс. Ияха җшн шуши мир ай пурмәсәт верләт, щәлта ай путрәт хәншәл, вәншәка ювум айлат җх пила ай кинишкәйт ләщәтләт.

Мўң, «Хәнты ясаң» газетайн рәпитты җх, Галина Павловна пәта амтәтәлүв. Вантә, тәнял институт етшуптумал юпийн вән нәпек холумтәс па ши тумпи тәм олн округ

Г.П. Лаптева

луваттыйн рәт ясаңа вәндтәты җх күтн нух питәс. Еллы ищиты аңки ясаң сәмәңа тўва!

Путәр хәншәс:

Ирина Самсонова

«Ям нумәсн» кина етәс

Велщи кина верты вәндтәты колледж (Санкт-Петербургский институт кино и телевидения) етшуптәты айлат эви Елизавета Сергеевна Новыхова ащел Сергей Леонтьевич Новыхов – хәнты-вухәл мир айлат җх оса тәхи олаңмит кәца хә олаңән ай кина верәс.

Щит пәта җмвош эвәлт нәтты щира кәт-ңән вәйтәс. Щиты «Хәнты ясаң» газета редактор нә, филологической наукайт кандидат нә Людмила Гурьева рўщ актёрңән Андрей Богданов па Ева Лавшук хәнты щирн путәртты вәндтәс. Округ мир творчества хотн нарәсты вәндтәты хә Алексей Решиков кина пәта нарәс сүвәт пириты нәтәс.

Кинайн хәнты-вухәл мир айлат җх оса тәхи олаңмит кәца хә Сергей Леонтьевич Новыхов юхи хәщум олаң альман вәс. Мўң нәмлүв, хутыса лўв айлат хәнтәт па вухә-дәт йис вәлупсы, рәт ясәт елды тәты вәндтәс.

Лыпәт енумты тыләщ

19-мит хәтлән Москва хон вошн «Твоё Кино» киностудияйн «Ям нумәсн» кина ванлтәсы. Кинайн уша верлүв, муй щирн С.Л. Новыхов пәлтап мәшл олаңән уша версәлә. Лўв Юлия имел пила нявремә-дал эвәлт ши арум вер хәния тайсәңән. Актёр хә Андрей Богданов Сергея вәс, Ева Лавшук – Лиза эвия юнтәс. Юдн Лиза ащел пила хәнты щирн путәртәс. Сергей эвела ванкүтлүт путәртәс: «Ям нумәсн!», щиты Лиза эвие хәнты ясаң вәндлүдәс, ашколайн арсыр мосты верәт верәс. Ащел роман давәртә мәшитәс, щәлта хўв пәнта шәшмәс – щит Лиза эвел пәта вән шәк вәс. Вантә, лўв ащел шеңк

Е.С. Новыхова

сәмәңа тайсәлә.

«Ям нумәсн» кина – щит айлат режиссёр эви Елизавета Новыхова дипломной рәпата, щит лўв «Твоё Кино» студияйн верәс, ар хуят лўвела нәтсәт.

Елизавета, мўң нәңена елды ям ясәт ястәлүв – елды ищимәщ ям кинайт вера па ям нумәсн вәла!

Путәр хәншәс:

Ирина Новыхова

Вэн юхана питты пуслат, соймат

Хэнты йис нэпәтн Вэн юхан хонәңән ар ёх вәсәт. Ар нэпәт мәнәс, хән тәм мўвн вәлум ёх вўды тащ тайсәт, вой-хўд велпәсләсәт. Вэн Аса ям нуви хўд холпиты хопн довалтәсәт, яңхсәт. Юханэв хўват Сўмәтвош эвәлт па Шохан кәрт вәнты кәртят дольсәт.

Кәт пеләк юхан кимәл дўң пурайн турн хәрәт па хўд велпәсәт вәсәт, кашәң пәхәр нем тәйсәт. Сўмәтвош эвәлт ки мәнты, Вэн юхан мўви хўват ар соймат па пуслат увләт, шив ин нөрүм-калт эвәлт па кев потум йиңк увл. Ши юхан пирәщ хәнтәтн веккеши Вэн юхана альщәсы, айнайн 1930-мит олн колхоз верум пурайн рўшн «Вогулка» йилуп немн нәмәтсы, ин па щиты хәншман вәл.

Мўң ай вўш эвәлт тәм юхан хўват ям кем щиащәңки пила яңхсўв па дыв путәр-яснәл хәләнтсўв, хўв мәр нәмты питлўв. Оләнән Щўйл ики сойм, щәта Щўйл кәрт эвәлт ики вәлмал, щиащә юпийн – Вухсар сойм, щәта фермайн вухсарәт тәйсыйт. Елды керәтлўв, щәта Мити хотәң нюл кимәл вәс, елды Йиңк вой нюда па Луйл сойма юхәтлўв.

Вўтәлдта нык юхана Йис хон вош әш етәл, щәта Йис пурайн тәп тәлдн мосты

пурмәсәт тәтъясыит. Па керәтлўв – Йис сәңхум шиваләлўв, щиащә пеләкн – Сәсы юхан па Тўтлєвум кәрт, щит Явроп ёхләв юкан кәрт. Щәта Сталин немуп колхоз верийлдсы. Вўтды юханән вәлум кәртят па мир ёх шив рәпитты па вәлды тәтъясайт. Тўтлєвум кәрт мухты Сўмәтвоша сәран вўлєң ёх тәм әш хўват па вўды хота Кев пелка яңхсәт.

Вэн юхан хўват елды мәнман турн хәр пәхрәт, Сортәң вәры, Ай юхан ов (рўшн айлда «Ванька юхан») етләт. Вулды мәнлўв – Меңк хон ов, елды керәтлўв – Лөпка кәрт, щит Шоколков рәт ёх кәртәл, ин щәта давалдман тәйтә тәхи верса. Вўтдышәк щиащә утәт вәлдәт: Хәлум ов юхан, Ювра юхан, Пилтәң мўв, Келши вәры, Вэн вәрышики, Ващ кәрт ов. Ващ кәртән Рябчиковәт вәсәт.

Йис нэпәт пурайн дыв Кешлор кәрт тәйсәт, вән йиңкән кәрт юханән ләп мәнум, па пелкән йилуп

▲ «Вогулка» немпи заказник тәхи хур

кәрт омәсса. Йилуп немн мәса – Ващ кәрт, щәта 12-кем хот омсәс, әшкола, дапка, ясак вўты па пурмәс әкәттә кәт вән ампар вәсәт, щиащә пурайн ма вән аңщәщәм Александр Якимович Рябчиков ампарәт давалдман вәс.

Па нухды юхан хуват Щющ сойм омәсл, юхан па пелкән Нярмас сойм, Хот пуңл сойм, Щещ сойм па ин йилпа верум рўтьщәты, певәлды пәта «Каврум йиңк тәхи». И пеләк сойм юпийн Шохан юхан, тәм юханэв Кев пеләк эвәлт йиңк увл, щиащә шив щәпар хўд луңл, вән лора мәнләт. Юхан дыпийн Вэн Шохан кәрт омәсл, щит Новьюхов ёх вәлум тәхи, ар щўрәң хотәт щәта вәлмел. Щит ма омем щатщәщиләл шуши мўв.

Шеңк хўв әнтә – Ай Шохан кәрт, щиащә Новьюхов вәлды мўв вәс. Елды па увләт: Вэн Ампа юхан, Ай

Амп юхан, Рыт ов юхан. Щәта ищи Новьюховәт, ма ащәм щатщәщәт вәсәт. Вэн юхан тум пелкән вўтн Вошпиртам кәрт омсәс, щит Вуртыпенков ёх рәт мўв. Лыв кәртәл пўңәлдн Ис хон әш юхана питл, Ләмвош мухты йил па Сўмәтвош пелка мәнл. Щәта вўды онас ям тўвман тәлдн Сўмәтвош вәнты мәнты ёх яңхсәт, тәта Вошпиртамн холләт па рўтьщәләт. Щәлдта па вўтды Вэн юхана кәт юхан питләнән – Пашт па Лоңқал юханән. Ши юханән мўв кўтн катра эвәлт ар ёмәң тәхет вәлдәт.

Ин тәм Вэн юханэв ищиты увл, тәп мир ёх щәта әнтәм па лўв тәм йисн рўщ щирн Вогулка нем тәйл. Опращ ёхлўвн катра миом немл мўң ищипа ям па хошум нумәсн нәмләв, тәп Сўмәтвош районэв па Югра мувев луваттйин лўв Вогулкая айлда.

◀ «Вогулка» немпи заказник тәхи хур

Путәр хәншәс:
Светлана Новьюхова

Мүң арсыр арят тайлүв

▲ «Ас хурам не» якты-ариты хот неңәт. В. Енов верум хурһән

▲ Хәнты не Р.А. Конева

Тәм арәң-путрәң хәнты не Раиса Александровна Конева пида ма немасыя вәйтантийл-сум па ямкем хув путремәсум Муши вошн Дорвош районән, хән «Ма Дорвош мўвем» ёмәңхәтл районәл луваттын вән кәщайн ләщәтәйлса.

Раиса Александровна, нәң олненән мәтты айкел Ёмвош округев газетая ин тўва?

► Ма опрац немем Раиса Александровна Конева. Юхи хәшум пураитн иса хәнты ёхдам «Ас хурам не» немәң якты-ариты хот кәща неңа вәлдүм. Мүң вәлупсы хуватн Восяхово кәртәвн Дорвош районәвн вәлты-холты щирлүв ләщәтлүв. Мәрәмәты кәм ән па вантлүв. Щи вер ям, хути мүң хәннехуятлүв пәта ямкем арят сыр-сыр каш верәт кашәң пўш иса верлүв. Тәм хәтәлн мүң якты-ариты тәхев хуца араattelн яртәяң хәннехә яңхәл, щит: ма па пухем – Алексей Конев, Варвара Озелова, Валентина Хозяинова, Анна Максарова, Марина Ребась, Анастасия Ребась, Светлана Конева па Ксения Нахрачёва. Мин тәм якты-ариты хотәвн ийха ямкем ар ол мәр ийха вәлдүв, рәпитлүв.

Муйсәр хәнты арят нын вәлупсы хуватн хәннехә елпийн иса арилдәты?

► Ар щирн – щит мүң шеңк ташәңәт. Муй пәта щимәщ вер тәта

мүң хуцева тывәс? Вантә, якты-ариты хота юхтыйлды неңлүв дыв вәлты-холты щирдал олаңән кашәң пураин тәс па хурамәң арят хәнш-ләт. Ма ищи пура-пураин мулды ар хәншемәты щир тайлүм. Щи пәта ар хути ин худта мәнл, ар хути вәл! Мүң арилүв, муй щирн хәнты неңлүв нявремдал енмәлдәт, арсыр ёшәң рәпатайт вердәт, хоттел ёхдал ямсыева па вешката тайлдәт. Щи тумпийн па Данил Китаев, Юван Шесталов, Роман Ругин па Дарья Озелова-Чугаевская хәншум лўңтарәт ищиты сыр-сыр арәта тәм йисн ләщәтсүв па мир елпийн мосты пураитн арилүв. Хәнты неңәт олаңән мүң щимәщ хурамәң ар тайлүв:

*Мўвна вәлты хәнты неңәт
Вулаңәт па хурамәт,
Дыв семдала шәйләтәнна
Лўттәлән нәң дойты мўв ...*

Раиса Александровна, хән нын «Ас хурам не» якты-ариты хот версәты?

► Тәм «Ас хурам не» якты-ариты

хотәв ай тәхет потты тыләщ 1986-мит олн версүв. Мет олаңән лүв кәща неңәлә Людмила Ильинична Кельчина питәс. Лүв Дорвош район луватн хәннехуятәтн яма вәйтды, вантә, ар ол мәр айдәт ёхлүв әш-колайн вәндлтийлман вәс па рәпитәс. Тәнлуп тыләщ 2016-мит олн лүв рўтьщәты пенсияя мәнәс па щиты лупәс: «Ин нәң елды «Ас хорам не» тәхи пида рәпиттыя веритдән!»

Муйсәр ёмәңхәтләтн нын кашәң пўш якты-ариты хотәт ләщәтләты?

► Ар пеләк, вантә, щит иса шуши мир ёмәңхәтләт: «Вурча хәтл», «Лўң күтуп хәтл», «Хўд велпәсләты ёх хәтл», «Вўлең ёх хәтл» па па арсыр рўщ щирәтн мәнты ёмәңхәтләт. «Ма Дорвош мўвем» ёмәңхәтл мүң шеңк лавәллүв. Тәм күтәтн рәт ёх-лүв па арсыр мир хәннехуятәт пи-ла па вәйтантийлдүв, арилүв, яклүв, ущхуль верлүв. Шеңк хурамәңа тәм хәтләт мәнләт, мўңева ал әмәщ!

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

«Ма – Тылащ, ма – Хәтл»

Шимәщ немн альщасы йилуп лўңтарәң киника, мәта ут тәм ванән етәс. Щи вер пәта вән кер тылащ сухнум хәтлән Ёмвошн вәйтантупсы вәс.

Әмша ләщәтум йилуп непек Ёмвошәң сти-хәт хәншты не, «Буква» немуп киникайт лўңәттты хот краеведение верәт әхтыйн кәщә, иса пурайн апрәң па верәң әңкел щирн и пеләк – хәнты па вухаль, ащел щирн кимит пеләк – башкир не Алла Иштимирова-Посохова верәс.

«Ма – Тылащ, ма – Хәтл» нем йилуп киникаеда Алла немасыя мәслә, вантә, лўв нумәсн, ащел щирн лўв тылащ, әңкел щирн – хәтл.

Алла Иштимирова-Посохова хәншум лўңтарәтн йис дәрдал, рәт хоттәл ехдал, вән щащидәл-оп-

ращдал олаңән, енмум мўвиел, хәнты па вухаль мирңән йис вердал, путрәт-моньщәт, муй пәта хәннехә тәм вәлупсыя юхәтл па па мутрайң нумсәт олаңән уша павәттты рәхл.

Щи тумпийн айлат неңа вера әмәщ катра вәлум ай кәртәт вәлупсы, мәта мўвәт интәм тәп хәннехә нумәсн хәщсәт, мәта утәт хәнты пурайн лылңа вәсәт, интәм па ләп тәхәрман. Мосәң, тўтн ессыйт, мосәң, енумты юхәтн ләп енумсайт муй па айкемн ерт па доньщ унтасн лыймел, итәх тәхет ил рохнемумел.

Айлат филологической наукайт кандидат не Вик-

тория Сязи тәм мутрайң киника олаңән щиты хәншас: «Лўңтарәт хәншты не Алла Иштимирова-Посохова ал хәннехә киньша мет йма хәдәнтәл, вантәл па уша верл. Лўв юхиет, ваншиет, тўт ими пида путәртты хошл. Щи верәт хўват хәннехә елды вәлупсы шиваләты веритәл».

«Ма – Тылащ, ма – Хәтл» немпи йилуп киника ләщәтум вер вурәңән вәйтантупсыя Ёмвошәң мойң мир юхәтсәт. Лыв күтәлн Югра мўв вулаң поэтәт па писателәт, непекәң шуши мирлўв, оса рәпата тәты неңәт-хәйт па

па ех вәсәт. Щит Еремей Айпин, Мария Волдина, Игорь Ширманов, Елена Капитанова, Илья Верховский, Вера Кондратьева, Екатерина Жукова, Елена Аушева, Сергей Ремизов, Татьяна Огнева, Диана Герасимова, Александр Семёнов, Татьяна Ахмадыршина, Алина Дубасова, арәң-якәң «Ёмвош ех» неңиет па па хуятәт.

Мўң, «Хәнты ясаң» газетайн рәпитты хуятәт, йилуп киникая ищи амәтсўв. Щикем йм вер! Мўң мутрайң Алла неңиев шуши мир йис верлўв елды лавәлман ат тәл па йилуп киникайт па ат хәншәл!

Путәр хәншәс:
Ирина Пословская

Ямал мўв имие йилуп непек ванлүтәс

Тәм ванән Ёмвошәң «Буква» немуп киникайт лўңәттты хотн Ямал мўвн вәлты айкеләт ләщәттты хуята рәпитум хәннехә, путрәт хәншты па кина верты хәнты имие Зинаида Лонгортова пида вәйтантупсы вәс.

Тәта Ас-угорской институт рәпатне-кәт, йис пурмәсәт әкәттты па шавиман тайты тәхи ех, непекәң шуши мир па айлат ех З. Лонгортова ләщәтум «Арәң, моньщәң, путрәң ех» немпи киника олаңән уша версәт.

Ийха лўңәттты ки, хәлум ол мәнәс, ләлн щимәщ антология еша павәтсўв. Кәт ол мәр Зинаида Лонгортова ясаң вәты ех пида рәпитәс: путрәт, хурәт ийха әкәтсәлә па кашәң утые йма лўңәтсәлә. Щәлүтә хәлмит олн киника есәлты тәхи пида вән рәпата вәс. Вантә, путрәт, хурәт әкәттты – щит и вер, киникая пунты – па вер. Тәх щосн хур

атмашәк ныда, итәх – шеңк аие. Атл-хәтл хәнты имие непекәл пида рәпитәс.

Олаңмит киникайн хәнты мир йис путрәт, моньщәт хәншман вәлләт. Кимит – хәнты мир вәтаң писателәт, поэтәт, тәм ванән хәншты олңитум ех олаңән па лыв путәрдал хәншман вәлләт. Ийха лўңәттты ки, сот мултас хуятн арсыр хәнты диалектәтн хәншум путрәт етсәт.

Тәм вән антология киника эвәлт йис пура, тәм пура, ел вәлупсы олаңән хәншман вәл. Мәта хурамәң па ташәң Увәс мўвн вәллүв па муйсәр

▲ З.В. Лонгортова па А.Р. Иштимирова-Посохова. И. Самсонова верум хур

әмәщ йис верлўв тәмхәтл вәнта лавәлман тайлўв. Вантә, хәнты пурайн күш ветьяң ол мәнл, тәм киника пўншда па интәм мўң вәлупсы олаңән лўңәтл. Әмәщ, хути антология хуша әнтә тәп Ямал мўв путрәт па лўңтарәт хәншты ех лўңсәт, Югра мўв эвәлт хәнты ясаң тайты 30-

кем хәннехә ищи лўңман вәлләт. Рўщясаңән хәншум путрәт ищи вәлләт, вантә, итәх ех күш ясаң ән тайләт, тәп хәнты щирн хурамәңа нәмәсләт па хәншләт.

Путәр хәншәс:
Ирина Самсонова

▲ А.М. Сенгепов, Е.А. Нёмысова ханшум «Ханты ясәң» киника (1989-мит ол) эвәлт вўюм хурәт

Тарум

Кашаң мир тарум па таксәр хуят тәйл. Катра йисн щимәщ ех олаңан мирев ар арисәт, моньщ моньщсәт.

Ван хәтлуп нувийн Петрән хәлум хопты кирум әхләдн вәнт кәртәла ши мәнл. Хәлум кўрмәң хоптәдн яма тәды, вўды келдал ямәт, вўдылал па ушаң щираңа тәйләдә. Лавәрт даль олаң. Кашаң хәннехә ши олаңтарма рәпитәс. Петрән велпәсләты тәс. Лўв па мир киньща ар вой еша павәтл, мосәң, уяң. Велпәсләты пәланәл мултас иса вой ши вел. Лўңән па хўд пәланәл па мир киньща сора тәруптәлдә. Рәпата пелатарум. Йис утәтлупты иты, сәмл ләңхаты хуят, кашаң хәтл елды сәхум вўл. Шәкәң хуятән юхлы таләсәл. Шохута йис. Лоньщ хўват әхләл кена хәтәл. Вәнт мўв эвәлт кәртәла мурт щос юхтыләс, иса ши вой па хўд велман апәрдәл. Ай хәхләдн хоптыдал мәнләт. Нумсәл ям, кен, елды вәдты тәхел пела нәмәсл. Мосты арат сәля, нәл, пәтрән әхәдн тәл. Вәнт кәртәла юхәтл па хәра ши мәнл. Пәлан

тәрматты кем пўнәң сух щәха ләщәтл.

Шохәт. Лоньщ хўват әхләл кена хәтл. Юхи ши мәнл. Велпәсәлвантсәл, мәтта кем вой. Тәм пўш хўва яңхәс, пәтләты вәнта, илампа, юхи нуви мәр ән юхәтл. Петрән тўңа мәнты нумәс верәс, шумая юхан шәпи щит пәнтәл вана ши йил. Рымхумтты ши питәс. Әшл эвәлт ши йира иртәс. Сора ши пәтләс. Тәл хәтләт хуты ванәт. Вўдылал әпләк лоньщ хўват лавәрта хәтләт. Әхләл тывелт-тухелт питыйл. Я, юхана ши етәс. Юхан хўват әхләл тулта ши мәнл. Лоньщәл хуты пайлы, тәх тәхийн еңк кәл. Хәрәп ши кўш мәнты, юханл тәм ванән тәп потса, еңкәл хулна әхәл. Юхан шәпа хәрәсман ши мәнл.

Роман еңкәл рәниты питәс. Юхан па пелка ван кўт кўш хәщәс. Еңкәл ши сәлтәс. Сыры вўләл щурәмтәс, келдала ювәрдәс, әхләл и пелка питәс.

Ши кўтн йиңк нух пулатәс. Вўдылал ши шәйләдәт, тәм шәйләдәт. Иса ши муншамәсәт. Тәпалдал еңка хәнләт, еңк ай шўка шўкаләл, еңк хўват вўды кўрдал ши хәтәтләдәт. Петрән әхләл эвәлт йира навәрмәс, муй әр тәйс, вўтышәк навәрмәс, кўрңәл ил ши шәйләсәң. Шанш нўм пеләк вәнта йиңк ши юхтәс. Вейңәл, хәлталн, мухты ши пушсайңән. Еңки йиңкән кўрңәл нюр йинтупән ши пәхәлты мурт. Лўв питрәлдн вўдылал ешәщәт.

Петрән олаң хоптәл нюл келәл, катлумтсәл. Вўдылал нух талты мосл. «Лыв такләда лыдем хән етл». Вўдылал кўрдалн ил ши долумсәт. Кўрдал еңк йирн эвәтсайт, эвтум сух пўлдал илды лоиләт, кәлы еңк әхтыя, лоньщ әхтыя посыйл, лоньщ мухәлая пита йис. Я, вўрайн әхләл вўты ши питәс. Вейңәлән иса, хәлталн, еңк. Кўрңәл иса сәщды ши питты питсәңән, нюр нәмәра йисәңән. Хулна нюки хотл вәнта хўвшәк, вўдылал иса кәсды питсәт, әхләл па еңкәтәсы. Пәлтап... Вейңәл нух еңхты вўтщәс, нух иса әнт холумсәл, ищки рўвн ин вейңәл нюр нәмәр павәрт иты йисәң. Вўрайн вўды келдал ара ләрпитсәл, еңки валәл

тәп ши нух алумсәл па вўдылал вошитты ши питсәл. Кәнярәт тәп ши хәтләт, нохемәләт, оңәтләл юх нўва хойләт. Мәнты пәнтәл хулна хўв.

Валәл ешәңлән кәтәлдәләл па кўрңәл пела вантәл, нумсәл шәк. Кўрңәл әхәл әхтыин, сәщ иса ән тәйләңән. Пәнт пәтәла хутащ ши таләсәт. Айлта нюки хотл вәнта ши юхтәс. Лавәрт пәнтәл сухнәс. Пәтлам кўтн щеранька вәйтәс, тўт әләс, вейңәл кешийн пелки сылсәл. Кўрңәл елпа питсәңән. Нюр потум шәпңән, нуви елуп лавәрт юхңән. Хўв мәр нумнысәл, нерсәл. Ютлаң нўмпийншәк еша вўрта хәтщәсәң. Па хўв нерсәл. Кўрпәтәңәл щиты нувия хәтщум щираңән ши хәщсәңән, сәщн ән ши юхәтсайңән...

Щиты айлта па велпәса яңхты питәс. Воша ән мәнәс тохтур хуша. Етнәтн нюки хотәдн холмум вой сухләл хурәс, ләщәтәс. Кўр кәшел ән хәрдыләс. Па тәл мәр ши велпәсләс. Товия ши йис. Мелка йис. Ванши етәс. Камн ям. Петрән нюки хотл хонәңән яңхәл. Нумсәл шәк. Иса урма йис. Юханәт, лорәт пелки питсәт, хўл пулщемәты питәс. Хўд велты пурая ши йил... Лўв хуты вәндәс па мир киньща апраңа

рәпитты. Хуты елды вәл? Па ин лүв иса күрды питәс. Мелка йитад вәнта нюки хотлатәлтшәкмүва-йиңка каслуптәслә, нәмәсталән, мирн ал вәды күрды питум верл, ал шалитла. Әрәл па ши мурт ши!

Щирн хулна күрәң вәс. Ин па нюр шәшилды кәсл әнтә. Турнәң йиңкәлал унтасн хушә күрнәл еша ймсәңән. Ин щирн потылум рүвәлән па ши кәшийн юхәтсайңән. Ям пеләк күрл шанш вәнта нух сорәс. Нюхел питәс, лүвәл тәп хәщәс. Сорум лүвәл, ел сухн талман. Хулты хойл ки, шәңкап юх юха хойты сый ши, кәшел уха хәтьщәл. Пүва пеләк күр сәрәл нух сорәс шохәщ күтуп вәнта. Күр пәтәл тәп няр лүвәл хәщәс. Күрнәл пела вантәл па пәлтап, әл лүви кәр... еләл кәши рүвн мурта шәкатла. Муйкем пәкты әрл вәл?... Кәшел киньща арум нумәсн юхтыйлда: муй унтасем ин мирема тәты кәсем вәл, немудтыя ән рәхлум...

Камн меләк. Ай войләңкет дәйләт, нюки хотн шурыты сыед сатыл. Тәп хәнты икен шәкәл-вощәл унтасн муя амтәтьлял. Кәшел иса ән пәкты кема йис. Күш хуты ювәнтәл. Тәх шос ләңха-калта пойкшәл, Ас тый икел пела нәмәсыйл... Петрен ов хонңәла ваңкәл, ов сухл пелки вушкәллә, лыпийн нувишәк ат вәл. Щәлта пәсты кеши вүс, әнтләл арталәллә. Ям пеләк күрл лүв елпелн пундәлә, нюр няр лүв. Түта кешел метшийлдәллә, еша па рунумтәс, щәлта пәста шанш мухәлая дондал сәлты ши питсәлә. Тарум кәшийн, хәлтадән, тәлаңтелн ара ши мәншәлы. Ши мурт пәлтап кәши, хәлтадн, сатли ши питл. Сорашәк, ши әнтә ки, пәкты щирл

па әнтә. Пәсты кешел лүва хойты сый сатыл, дондал шәпа ши эвәтлялә... Ши күтн хот хәрыя күр шәпл питәс. Веншәл каврум йиңкән шошмум хура-суп. Щәлта тарум кәшел унтасн, әлнәмәл, сатли ши питылдәс. Кәт-хәдум хәтл вәдман, мәшл йинмәс. Петрен күрл турны йиңка лустум сухн йирсәлә па вой суха ювәртсәлә.

Тыләщ кем па вәс, щәлта пүва пеләк күрл нух эвәтты нумәс верәс. Нәмәсыйл: «Шанш шумая эвәтты ән рәхл, дондал иса нух сорсәт, еша илташәк мосл эвәтты. Муйн күр сәрәм эвәтләм? Лүвәл күл па так. Нәмәдмәслә, эвәтты карты тайл, тәх иртән вүды оңәт эвтылдәс. Түт хонңәна ванашәк омсәс, картәл түта метшийлсәлә, постәллә па ин лүвәл эвәтты пиньшәс. «Сорашәк, – нәмәсл, – пәкты мәрәмән, хулна саш тайты мәрәмән, нух эвәтты мосл. Карты пеңкәлдән, хәлтадән, еләл ши пурла, шәңкап сәмл ши пурла... Әнт па нәмләдә, муй хүват күрл эвтәс... Күр лүвәл ил ши питәс. Ин икев хәщум әрәлн эвтум тәхела турны йиңки сух ювәртәс. Хәннехә вүра питмәлн, потум хотәлн ул.

Ши юпийн мулт арат хәтл мәшл ймәтты давл. Сопаса тәюм летутләл дөвман вәс. Сүмпа ән нюхал, ән хәтыйл. Ши давләсл, мәшл хән ймәл. Хәтлдал хүвәт. И тәхийн вәлты мәрәм. Па хулта мәнтал вәл. Ов хонңән омәсман, вүды сух эвәлт немасыя нюки хир, вей хурасуп ут әнтәс күр шәпнәл пәта. Хүваттан арсыр: ям пеләк күрл шанш вәнта әнтәм, пүва пеләк күрл – шохәщ күтуп вәнта. Мәстәты щира ши верләдә, вантә, әхәлн йңхты турас ал вәл. Доньщ питл па па ши әхәлн йңхәл. Тәла ши йил. Лыпәт

Е.Н. Рандымова, С.П. Молданова хәншум «Хәтлые» киника (1994-мит ол) эвәлт вүюм хур

хойты арта ши йис. Мәтта кем нумәсн юхтыйлда: «Щомл вәл муй әнтә елды пела күрды хәрн вәлты, велпәсләты?

Тәдн кәрта вүды әхәлн юхәтмәлн, мирл мурта олумсәт: «Ши хүват мәр шивәл әнтәм вәс, па мулты мүва мосәң, йңхәс». Вантләл: әхләл ищи вой сухн тельева. Тәп әхәл эвәлт вохумәлән, ин әх иса муншамәсәт, Петрән хә шәпа йис. Луваттәдән иса лела ювмәл. Иньшәс-ты питса: «И хуты йисән? Муй шәка хойсән?». Пүтәртыйлдәлә, мирл хүв әнт эвләс, муй щирн атәлт

луваттәдн кеши па карты унтасн мәшәң күрнәл нух эвәтсәлә, күрнәл олтсәлә па хулна велпәса йңхәл.

Ин хәнты икев вулаң даль пурәйн яма велпәс-лумәл пәта мевл посн мойләсы. Ши щухләң юпийн лүв хулна ар ол па мир киньща апрәң вәс, яма велпәсләс. Айдат әх лүв кемәлн щирн рәпитты ән пәксәт. Щимәщ тарум ики хәнтәт күтн ши вәс. Кәртәң әхләдн вәртюкана ши нәмла.

Путәр хәншәңән:
Валентина Соловар,
Анатолий Вогулов

33 оҥ мэр Сүмэтвош пэдьницайн рэпитлэ

Там ванан тохтур ёмаңхэгл вэс, ин нына тохтур олаңан ханшты вутыщалу. Шимащ ёмаңхэгл 1980-мит олн ай тэхет потты тылащ олаңмит хаталн Верховной Совет президиум тахи вэн кэцаитн версы. Интам ши ёмаңхэгл кашан ол лыпат тылащн постады. Мир ямалты па лекцитты ёха ям, саман ясаң китлув.

Интэм непек лунатты хуята ай тохтур ими олаңан айкел нух ханшты лаңхалув, щит Светлана Юрьевна Лозямова (Симаненко). Лув Сүмэтвошн турэх маш пэдьница хотн 33-мит ол хув мэр рэпитлэ. Шеңк ар ям ишақты ясаң там вэйтантапсыин лув ийха рэпитты хуятдал эвалт хэдантас. Лаварт щос пураин мосты вератн лывела нетл.

Светлана Юрьевна путартас:

» Ма Устрём картан Сүмэтвош районан сема питсум. Устрём картэм Ай Ас юханан омасл, щата ашкола вэнты аңки-ащи пида вэсум. Устрёман лын хул велпэслаты тахийн иса рэпитсаңан. Ащем – Юрий Григорьевич Симаненко, лув иса хул велпэслаты хуята вэс, омем – Прасковья Дмитриевна Симаненко (Юмина) – Сүмэтнол карт эвалт вэс, хулдэщатты хотн рэпитас. Ин хув мэр ши пура эвалт манас, Устрём картан ши пураин хул велпэс комбинат рэпитас, «ХХ-мит партсъезд» немпи вэн совхоз ши пураин ташаң вэс, мис хотат, дов хотат тайсат. Ай няврем

лавалты па ашкола-интернат хотат, пэщта, лапка, нянь верты хот щата вэсат. 1979-мит олн вэн ийңк вэс, карт ийңқан амартса, ар ханнеха ши пураин па картата мансат. Тэк карта талта хотат тэсыит, щата вош хул Устрёмской немн пунса. Ма Тэк картан ашкола-интернатн вэнлтыйлсум. Хан нивалмит класс 1986-мит талн етшуптасум, Тэк ашкола ши олн яңмит классайң вера пунса, щисн ма ашколайн елды вэнлтыйлды хэщсум. Ма 1988-мит олн ашкола етшуптасум, елды Ёмвоша ай леккар неца вэнлтыйлды мансум.

1991-мит олн Светлана Юрьевна Сүмэтвоша керлас па турэх маш пэдьницайн рэпитты пйтас. Хэлум тал ай леккара вэс, эхат па интам вэнты 30 ол ши щата летут ханшты диет-леккара вэл па рэпитлэ.

Лув кат пухнадал па хилыдал пида лэхсаңа, саманча вэл. Рутыщаты хатлатн нявремдал, хилэт па ханум ёхдал пида йха иса вэйтантапсидлат. Рэпитты ёхдал пида ищи яма ийха ёмаңхэглдатн

С.Ю. Лозямова

ВЭЯТН ШИ ОЛАҢАН

Сүмэтвошн 1951-мит ол вус эвалт турэх маш лекцитты питсы. Щата пэдьницайн тэп 10 улты тахи вэс. 1964-мит олн районной совет хотн депутатат йилуп пэдьница пуншты нумас пунсат, ешавэс турэх маш лекцитты пэдьница пуншсы. Метоланан щата ши турэх маш йилуп йис щирн ямалтаты вер дэщатсы. Ши пураин вэн леккар имия Римма Николаевна Берсенева вэс.

рутыщаты пураин вэнта касупсыя яңхлат. Интам лыпат тылащ 16-мит хатлан тохтур ёмаңхэгл вэс, ши шеңк ям нумасн па ям саманан тайты ясаңт

нынана китлув, вэн пэмащипа нын вера мосты рэпатаен пата!

Путар ханшас:
Светлана Сатина

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№12 (3648), 27.06.2024

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРИО
главного редактора –
Рагимова Н.В.

Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

Е-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.

Заказ **2634**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.